

Dette udvidet resumé er udgivet i det elektroniske tidsskrift

Artikler fra Trafikdage på Aalborg Universitet

(Proceedings from the Annual Transport Conference at Aalborg University)

ISSN 1603-9696

<https://journals.aau.dk/index.php/td>

trafikdage
NY VIDEN & NETVÆRK

Cykelfremme blandt børn i udsatte boligområder

Lill Bjerregaard, t16f@kk.dk

Marie Kåstrup, mk@urbancreators.dk

Abstrakt

Behov for at målrette cykelfremmede tiltag til specifikke målgrupper

Københavns Kommune har politisk vedtagne målsætninger om at fremme cyklens andel af ture herunder at alle ture i København skal ligge over 25 %, og at halvdelen af turene til arbejde og uddannelse foretages på cykel i 2025. Over en årrække er der derfor gjort en stor indsats for at få flere til at cykle ved at udbygge cykelinfrastrukturen og generelt forbedre forholdene for cyklisterne.

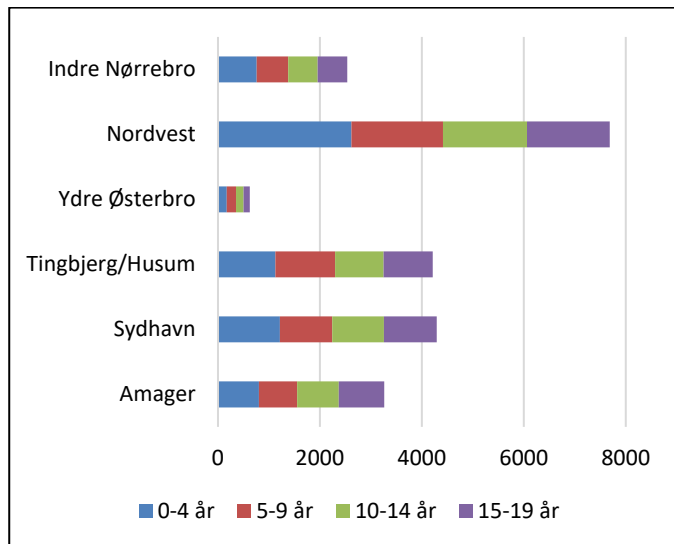
Hidtil har størsteparten af tiltag været målrettet københavnernes og besøgende ud fra en gennemsnitsbetragtning vedrørende målgruppen for tiltagene. Fokus har været på 'almindelige borgere' og med hovedvægt på cykling ifm. pendling til arbejde og uddannelse, i tråd med øvrig traditionel trafikplanlægning indenfor bl.a. kollektiv transport og biltrafik.

Det er imidlertid dette projekts tese, at der er potentiale for mere omkostningseffektive og målrettede adfærdsændringer, hvis kommunens fokus rettes mod specifikke sociale målgrupper, der kan påvises at have særlige potentialer for at cykle mere. Forskellige tiltag vil have varierende virkning alt efter hvilke barrierer, forskellige målgrupper oplever i forbindelse med at skulle cykle mere, og det, der virker for én målgruppe, kan være helt uden effekt for en anden.

Samtidig kan udvalgte befolkningsgrupper have særligt gavn af at få forbedret mulighederne for at cykle. Sundhedseffekterne ved cykling vil f.eks. have størst samfundsøkonomisk værdi blandt målgrupper, der er fysisk inaktive. Fænomenet social ulighed i sundhed omfatter bl.a., at en højere andel af borgere med lav indkomst også er fysisk inaktive, og for hvem cykling vil kunne give en særligt høj sundhedseffekt. Ligeledes beskriver fænomenet "mobilitetsfattigdom", hvordan udvalgte befolkningsgrupper kan være afskåret fra at få adgang til daglige aktiviteter og sociale fællesskaber grundet sociale, kulturelle og geografiske barrierer for deres mobilitet. Det kan f.eks. dække over, at ikke-vestlige indvandrere har svært ved at finde ufaglært ansættelse som Sosu-assistent eller pædagogmedhjælper, fordi de aldrig har lært at cykle. Således kan tiltag for cykelfremme fokuseret på udvalgte målgrupper bidrage til størst mulig effekt af disse indsatser.

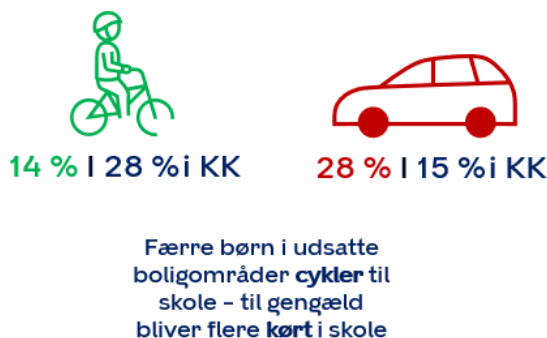
Fokus på børn og unges mobilitet i udsatte byområder

I dette projekt har Københavns Kommune valgt at undersøge, hvordan cykling kan fremmes blandt børn og unge fra udsatte byområder. På tværs af de udsatte byområder, der er udpeget i kommunen, lever ca. 22.000 børn og unge fra 0-19 år, hvoraf ca. halvdelen er under 10 år. Områderne er præget af en høj andel af voksne udenfor arbejdsmarkedet, uden uddannelse og med lav indkomst, ligesom der er en høj andel af borgere med ikke-vestlig herkomst.

Antal børn og unge i udsatte byområder i Københavns Kommune og lokalisering af disse markeret med gul

Københavns Kommunes Børnesundhedsprofil, en bydækkende undersøgelse foretaget i 2023, viser, at børn og unge fra udsatte boligområder i København i mindre grad cykler til skole end deres jævnaldrende i resten af København, og flere bliver kørt til skole i bil.

Resultater fra Børnesundhedsprofilen, Københavns Kommune, 2023

For at få dybere indsigt i denne målgruppes sociale og kulturelle potentialer og barrierer for cykling og gang, fik Teknik- og Miljøforvaltningen i Københavns Kommune i 2021 Viatrafik til at foretage en kvalitativ undersøgelse. De overordnede indsigter i undersøgelsen viste blandt andet, at børn og unge, som cykler, ofte har forældre, som også cykler i hverdagen, og forældrene har trænet cykelsikkerhed i trafikken med deres børn. Ved de børn og unge, som ikke cykler, er der en tendens til at opfatte distancer på over to kilometer som værende for langt at cykle. Derudover har de ikke funktionsdygtige cykler til rådighed eller deler en cykel med deres søskende.

Det er den generelle erfaring fra Københavns mangeårige indsats på cykelområdet, at der er stor mangel på detaljeret viden om børns og unges transportvaner til skole og fritidsaktiviteter i udsatte byområder, og om

hvilke tiltag, der vil have størst effekt overfor denne målgruppe. Denne viden skønnes også at have værdi for en øvrige danske kommuner, som i disse år investerer i at få flere til at cykle.

Københavns Kommune har derfor igangsat et projekt for cykelfremme blandt børn i udsatte byområder, som har opnået støtte fra Vejdirektoratets statslige cykelpulje. Projektets overordnede formål er at:

-
- Identificere samarbejdspartnere og lokale aktører
 - Udvikle konkrete testcases/tiltag sammen med samarbejdspartnere
 - Afprøve de konkrete tiltag lokalt
 - Indsamle erfaringer og kvalificere tiltagene
 - Formidle viden samt udvikle anbefalinger til samarbejdspartnere, øvrige kommuner og andre aktører, der arbejder for at fremme cykling.
-

Afprøvede initiativer til fremme af cykling blandt børn i udsatte boligområder

For at målrette indsatsen bedst muligt til målgruppen har projektet omfattet et tværgående samarbejde mellem Teknik- og Miljøforvaltningen og øvrige forvaltninger indenfor Sundhed- og Omsorg; Beskæftigelse og Integration; Socialområdet; Kultur og Fritid; samt de boligsociale helhedsplaner og områdefornyelser, der i forvejen har en berøringsflade med målgruppen. Sammen med disse der er udviklet tre initiativer, som er afprøvet gennem projektet:

1: Cykelleg på udvalgte bemandede legepladser i København, hvor formålet er at fremme børns cykelkompetencer og sociale fællesskaber omkring cykling via leg lokalt på legepladserne, særligt i udsatte byområder.

2: Etablering af en midlertidig cykellegebane i en boligsocial helhedsplan på Amager + lokalt børnecykelbibliotek. Formålet er at inspirere lokale børnehaver, fritidsinstitutioner samt beboere til at opøve cykelkompetencer med børnene lokalt. Den boligsociale helhedsplan har desuden via Landsbyggefonden fået bevilliget midler til et anlægsprojekt, som skal hjælpe med at åbne området op for den omkringliggende by og invitere flere udefrakommende ind i området. Det betyder helt konkret, at der skal etableres en ny stiforbindelse gennem området med flere muligheder for ophold og aktiviteter. Her kan den midlertidige cykellegebane danne inspiration og give konkrete erfaringer forud for en eventuel etablering af en permanent cykelbane, som det pt. undersøges som mulig løsning ifm. det kommende anlægsprojekt.

3: Cykelkurser for langtidsledige voksne i Tingbjerg samt udlån af cykler hertil som del af aktiveringsforløb via Sundhedsforvaltningen og Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen. Formålet er via cykelundervisning for voksne at understøtte en cykelkultur i hjemmet, som også fremmer børnenes cykling, hvis far eller mor begynder at cykle. Initiativet har dog taget længere tid at få integreret i forvaltningernes faste forløb for sundhedsfremme og beskæftigelsesindsatser end først forventet, så det har ikke været muligt at få konkrete erfaringer fra initiativet på nuværende tidspunkt. Cyklerne, der stilles til rådighed til cykelkurserne, er alle genanvendte via Socialforvaltningens socialøkonomiske cykelværksted, hvor langtidsledige sætter tidligere tjenestecykler fra Københavns Kommunes hjemmepleje i stand.

Dertil har projektet desuden samlet op på øvrige igangværende cykelfremmetilbud i Københavns Kommune. Dette inkluderer bl.a. tilbud om cykelkurser via kommunens socialforvaltning via HEL-indsatsen (Hjem, Energi, Leg), samt Røde Kors' frivillige tilbud om cykelundervisning. Desuden kan nævnes "Sammen om cyklen", som er en del af socialforvaltningens gadeplansindsats og udgøres af et mobilt cykelværksted, som på skift rykker ud til udsatte byområder og tilbyder unge at lære at reparere cykler, samtidig med der tilbydes en opsøgende dialog om øvrige personlige og sociale udfordringer i de unges liv.

Foreløbige erfaringer og relevans for andre kommuner og organisationer

Alle projektets initiativer er udviklet og afprøvet i 2023 og 2024, og bliver evalueret i første halvdel af 2025, hvor deres indvirkning og potentialet for opskalering bliver vurderet. Endvidere vil der blive afholdt en workshop primo april med deltagelse af bl.a. det Kommunale Cykelfagråd, Cyklistforbundet samt udvalgte eksperter indenfor cykelfremme målrettet børn. Her vil erfaringerne fra projektet blive drøftet ift. potentialet for opskalering og videre udbredelse udenfor København. Resultaterne fra evalueringen og inputs fra workshopen vil blive fremlagt på Aalborg Trafikdage. Indtil videre er følgende erfaringer fra projektet:

- **Stort potentiale i at fremme cykling gennem leg og sociale fællesskaber:**

Cykellege er et koncept udviklet af Cyklistforbundet og involverer børn i cykling gennem sjove og fællesskabsorienterede aktiviteter. Til forskel fra fx færdselsundervisning eller sportscyklung er der fokus på fri leg fremfor præstation. Cykellege træner både børnenes motoriske reflekser og balanceevne, men også deres kognitive fokus på at mestre cyklen såvel som sociale interaktioner. Ved flere tilfælde oplevede vi, at børn, der ellers "ikke kunne cykle" eller "ikke kunne cykle med én hånd" hurtigt lærte dette, da børnene havde det så sjovt, at de helt glemte deres egen usikkerhed over manglende evner. Således kan cykellege bidrage til positive oplevelser af egen mestring og selvudvikling. Cykellegene tiltrak forskellige aldersgrupper, inklusive små børn på løbecykler, børn ifm. skolestart/indskoling og større børn på mellemtrinnet. Flere gange inspirerede børnene hinanden til at komme hen og være med til at cykle, hvilket viser, at cykelleg kan understøtte sociale fællesskaber omkring cykling, og kan aktivere børn som rollemodeller overfor hinanden.

- **Lokale arenaer forankrer cykelfremme**

De afprøvede tiltag er fysisk forankret lokalt i de udsatte byområder via bemandede legepladser, boligsociale helhedsplaner, områdefornyelser, fritidstilbud mv. Dette er nødvendigt for at udbrede tilbuddene til målgruppen. Særligt i udsatte byområder er uformel "mund-til-mund"-kommunikation oftest en effektiv måde at informere om kommunale tilbud, men kræver et veletableret lokalt netværk blandt beboerne. Desuden vil der typisk være behov for at bemandede tilbud om fx cykeludlån, hvor praktik omkring tilbuddet skal aftales inkl. ansvar for vedligehold, reparation mv. Den lokale forankring af tilbuddene går ofte på tværs af forvaltningsområder og organisatoriske grænser og kræver en udbredt grad af samarbejdsvilje og opfølgende koordinering.

- **Cykeladgang en forudsætning for cykelfremme**

Udsatte byområder har en højere forekomst af borgere med lav indkomst og med ikke-vestlig baggrund, hvor cykling ikke er udbredt. Dette afspejler sig bl.a. i, at en del børn og unge i områderne enten ikke har adgang til en cykel, er nødt til at dele cykel med søskende, eller ikke får cyklen repareret, når den går i stykker. Dette understreger vigtigheden af at stille cykler til rådighed som forudsætning for, at øvrige cykelfremmende tiltag har effekt for denne målgruppe. En række komplekse juridiske regler kan begrænse kommunernes mulighed for at donere cykler direkte til borgere i målgruppen. Derfor er der i projektet arbejdet med udlån af cykler på bemandede legepladser, i en boligsocial enhed og via beskæftigelses- og idrætstilbud til langtidsledige voksne.

- **Samarbejde på tværs af fagligheder og organisationer tager tid**

Cykling kan have række gevinster for både sundhed, beskæftigelse, mulighed for selv at kunne bevæge sig omkring og indgå i sociale fællesskaber. Gevinsterne går på tværs af fagområder, forvaltninger og organisatoriske strukturer, hvilket også gælder de aktører og lokale tilbud, der er oplagte at basere cykelfremmetiltag hos. Det er derfor en forudsætning for målrettede indsatser med udvalgte brugere i centrum, at der etableres et tværgående samarbejde med løbende koordinering på tværs af forvaltninger og andre lokale aktører. Ofte kan det tage tid før indsatser til fulde kan indtænkes og/eller forankres på tværs af fx beskæftigelses-, sundheds- og socialindsatser, men samtidig vil et integreret og langsigtet samarbejde give de bedste resultater for målgruppen.

Billedmateriale

Cykelleg på Øselgade Legeplads

Cykelbane i Hørhården på Amager

 Københavns Kommune
69,085 followers
2yr •

#ansigt kbh - mød en medarbejder i kommunen

"I Københavnerteamet arbejder vi i såkaldte udsatte boligområder, hvor vi hjælper unge, der bl.a. har været på kant med loven og som måske har været i kontakt med bandemiljøet og kriminalitet. Men vi har ikke lyst til at være dem, der kun kommer, når der er problemer. Vi ønsker at være jævnligt til stede i boligområderne og være nogen, de unge og deres forældre kan søge hjælp hos og snakke med i hverdagen," fortæller John, der er pædagog i Socialforvaltningens Københavnerteam.

Derfor har vi startet projektet 'Sammen Om Cyklen' og indrettet et mobilt cykelværksted, der kører rundt til hver af de udvalgte områder en gang om ugen og fungerer som omdrejningspunkt for at skabe kontakt til de unge og familierne i området. 'Sammen om Cyklen' kommer på Ydre Nørrebro, Indre Nørrebro og Urbanplanen og Hørgården på Amager.

"Det fungerer rigtig godt med vores cykelværksted. De unge kommer til os og får hjælp til at få repareret og istandsat deres cykler. Samtidig hygger vi os med en kop kaffe og får snakket om en masse ting, og hvad de unge har af problemer. Forældrene kommer også ofte forbi til en snak. Flere forældre har da også givet udtryk for, at stemningen har forandret sig, og at de oplever et positivt fællesskab blandt børnene, når de nu cykler rundt sammen."

Københavnerteamet tilknytter desuden nogle af de unge mellem 13 og 15 år til projektet og underviser dem i at klargøre og reparere cykler.

Læs mere om Københavnerteamet <https://gadeplankbh.kk.dk/>

Sammen Om Cyklen – gadeplansindsats med mobilt cykelværksted